

Utvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå våren 2019

Forsknings- och utbildningsnämnden(FUN) beslutar om samlat omdöme för de utvärderade programmen enligt följande:

Civilekonomprogrammet, *ifrågasatt kvalitet*

Digital design och innovation, *hög kvalitet*

Hälsopedagogiskt program, *hög kvalitet*

Internationella marknadsföringsprogrammet, *ifrågasatt kvalitet*

IT-forensik och informationssäkerhet, *hög kvalitet*

Samhällsanalys och kommunikation, *hög kvalitet*

Samhällsförändring och social hållbarhet, *hög kvalitet*

För utbildningar som erhållit omdömet hög kvalitet beslutar FUN att ställa sig bakom utskottens förslag på åtgärder.

För utbildningar som erhållit omdömet ifrågasatt kvalitet ska akademien arbeta vidare utifrån Riktlinjer för utvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå (dnr L 2018/50):

Akademien ska senast **25 oktober 2019** lämna in en analys till FUN inklusive förslag på om utbildningen ska utvecklas eller avvecklas. Om utbildningen ska utvecklas sker det under 1 år räknat från beslut om ifrågasättande. En redogörelse över utvecklingsarbete som genomförts under året lämnas till FUN senast den **13 juni 2020**. FUN beslutar därefter antingen att

- a) utbildningen håller hög kvalitet,
- b) utvecklingsarbetet är inte fullt ut implementerat och därför förslår FUN att utbildningen inte ingår i kommande års utbud,
- c) utvecklingsarbetet inte är tillräckligt och utbildningens kvalitet är fortsatt ifrågasatt. FUN föreslår akademien att inledda avveckling.

Ärendet hanteras av samma utskott som beredde utvärderingen och utskottet bedömer om externa experter behöver engageras.

Bakgrund

Forsknings- och utbildningsnämnden har under våren utvärderat sju utbildningsprogram. Arbetet har genomförts enligt Riktlinjer för utvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå (dnr L 2018/50).

Sju utskott bildades för att hantera var och en av utbildningarna. Varje utskott leddes av en ledamot i FUN. Till utskotten har akademierna nominerat en ledamot. I varje utskott har en studentrepresentant ingått. Därtill hade varje utskott en handläggare och en sekreterare.¹

För varje utbildning tillsattes två externa experter med kunskap om den utbildning som utvärderades och som bedömde kunskapsområde för utbildning, måluppfyllelse och forskningsanknytning. De externa experterna genomförde ett platsbesök där de träffade studenter på programmet, lärare och arbetslivsrepresentanter. De externa experterna skrev en rapport som blev en del av underlaget för utskottets arbete.

Utskottet har bedömt utbildningen utifrån en bedömningsmatris som utgår från Riktlinjer för inrättande och avveckling av utbildning på grundnivå och avancerad nivå (dnr L 2014/32) och gjort en samlad bedömning med hänsyn till de externa experternas rapport.

Ett kalibreringsmöte hölls den 16 maj 2019 där alla utskottsordförande, nämndens ordförande och kvalitetssamordnare deltog.

Mellan den 20 maj och 27 maj fick akademierna möjlighet att ta del av förslag till beslut, bedömningsmatris och externa experternas rapport för att kunna upptäcka sak- och faktafel.

Efter beslut i nämnden kommer ett arbete att inledas för att utveckla rutiner för utvärderingsprocessen utifrån erfarenheter från årets omgång.

¹ Ett utskott saknade en ledamot från akademien, eftersom hen hoppade av för tätt in på utskottets första sammanträde vilket inte gjorde det möjligt för akademien att utse en ny ledamot.

Utskottet för utvärdering av programmet Samhällsförändring och social hållbarhet (Programkod: SGSFH)

Datum	2019-04-26	
Tid	Kl. 10:00–12:00	
Plats	B 206, Högskolan i Halmstad	
Närvarande ledamöter	Claes Malmberg (ordf.)	FUN
	Joakim Tell	Ledamot akademi ETN
	Hannah Carnefjord	Studentrepresentant
	Anna Thornberg	Handläggare
	Veronica Lindström	Sekreterare

§	Punkter	Beslut eller åtgärd
1	Mötet öppnas	Ordföranden öppnade mötet.
2	Arbetsgång	<p>Utskottet för intern granskning av programmet Samhällsförändring och social hållbarhet har haft ett tidigare möte den 18 mars 2019. Anna Thornberg deltog på platsbesöket den 2 april 2019. En rapport från de externa experterna Magnus Persson, Malmö universitet och Paul Fuehrer, Södertörns högskola, har inkommit den 25 april 2019.</p> <p>På dagens möte diskuterade utskottet de externa experternas rapport, platsbesöket och utskottets tidigare kommentarer i samband med det första utskottsmötet. Utskottet skapade sig en samlad bild utifrån rapporten,</p>

platsbesöket och utskottets tidigare möte.

3 Utvärdering av programmet
Samhällsförändring och
social hållbarhet

Underlag från akademien

Utskottet har haft tillgång till det material och de underlag som krävts för att granska programmet.

Experternas rapport (bifogas)

De externa experternas rapport stämmer väl överens med utskottets bedömning av programmets kvaliteter och utgör ett bra underlag för utveckling av programmet. Studentrepresentanten i utskottet framhåller att experternas beskrivning är i linje med de erfarenheter hon har från att vara student inom programmet. Detta ses som en styrka. Värt att framhålla är att de externa experterna framhåller programmets goda vetenskapliga kvaliteter i relation till disciplinen sociologi. Se bifogad rapport.

Bedömningsmall (bifogas)

Bedömningsmallens kommentarer bygger dels på de externa granskarnas rapport, dels på utskottets analys av underlaget det har haft tillgång till. Se utskottets kommentarer i bilagan.

Bedömningsgrunder och bedömningsaspekter

Utskottet menar att det finns en diskrepans mellan programmets verkliga kvaliteter och hur dessa kvaliteter skrivs fram i programbeskrivningen och andra tillgängliga dokument. Programbeskrivningen visar inte hela programmets potential och perspektiv. Här finns en utvecklingspotential som bör användas.

De perspektiv som högskolans vision, mål och strategier lyfter fram som viktiga behandlas av programmet. Dessa perspektiv träder emellertid inte fram i programbeskrivningen.

Utskottet anser att det behövs en omvärldsanalys och en tydligare beskrivning av hur programmet kan involvera alumner. Detta för att analysera och knyta an till den aktuella arbetsmarknaden.

Vissa, för programmet centrala, begrepp, såsom hållbarhet och tvärvetenskaplighet, behöver problematiseras, synliggöras och definieras.

Internationaliseringsaspekten är inte tydligt framträd. Programmets förutsättningar att erbjuda internationella kurser (internationalisering på hemmaplan) samt att

aktivt skapa möjligheter för studenter att studera eller genomföra projekt utomlands bör stärkas och skrivas fram. Programmets unika profil skapar goda förutsättningar för att utveckla detta.

3 Förslag till beslut

Utskottet föreslår forsknings- och utbildningsnämnden att programmet erhåller omdömet Hög kvalitet.

Utskottet föreslår forsknings- och utbildningsnämnden att följa upp att följande utvecklingsområden:

1. Programmets kvaliteter behöver synliggöras och utvecklas i programbeskrivningen
2. Programmets anknytning till lärosätets vision behöver synliggöras i programbeskrivningen
3. Internationaliseringsaspekten behöver bearbetas och integreras i programmet
4. Arbetsmarknadsintegrering behöver bearbetas och integreras i programmet
5. Alumner bör mer systematiskt integreras i programmet
6. En omvärldsanalys behöver göras

Utvecklingsområdena ska ha tagits hand om i uppföljningssystemet och redovisas nämnden 31 januari 2020.

Utskottets bedömningsmall

Programnamn	Samhällsförändring och social hållbarhet
-------------	--

Bedömningsaspekt	Underlag	Utskottets kommentarer
1) Programbeskrivningen är tydlig	Programbeskrivning	<p>Programbeskrivningen gör inte rättvisa åt de kvaliteter programmet har. Programmet är bättre än programbeskrivningen. Delar av programbeskrivningen kan därför omarbetas och utvecklas.</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Vi föreslår att programmet drar nytta av den struktur som finns i <i>Handledning för utformning av programbeskrivning</i>. b) Vi rekommenderar en flitigare användning av mellanrubriker, tabeller och diagram för att tydligare systematisera och strukturera programbeskrivningen. c) För att synliggöra progressionen föreslår vi att programbeskrivningen använder sig av begrepp från de externa experternas rapport och därmed synliggör "horisontell och vertikal progression". d) Vi rekommenderar att programmets vision uttrycks tydligt i inledningen av programbeskrivningen. Spetsa till syftet. Skriv fram vilka samhällsproblem som programmet arbetar med. e) Vi rekommenderar att det görs en begreppsgenomgång. Exempelvis behöver, de för programmet centrala, begreppen hållbarhet, social hållbarhet och hållbar utveckling definieras och problematiseras. Det gäller möjligtvis också begreppen livsvillkor, livsmöjligheter och livsomständigheter. Programmets relation till de Globala målen kan tydliggöras. Bredda hållbarhetsperspektivet så att andra discipliner kommer med, exempelvis från

Bedömningsaspekt	Underlag	Utskottets kommentarer
		naturvetenskaperna och utbildningsvetenskap.
2) Programmet bidrar till att implementera lärosätets vision och strategi	Programbeskrivning: Programsyfte Programbeskrivning: Programidé	Programmet bidrar till att implementera lärosätets vision och strategi. Vi föreslår därför att programbeskrivningen utvecklas så att de delar av programmet som handlar om värdeskapande, innovationsdrivande och samhällsförändrande aspekter synliggörs och kommer till sin rätt. Genom att lyfta fram innovation och värdeskapande kan programmet vara mer förekommande och proaktivt i relation till hur det bidrar till lärosätets vision och strategi.
3) Programmet positioneras tydligt i Högskolans utbildningsutbud	Bilaga till självvärdering/relevans Programbeskrivning/programsyfte	Programmet har en tydlig position genom sin styrka i form av dess söktryck, dess tydliga samhällsrelevans och hur det behandlar aktuella samhällsutmaningar.
4) Det finns en relevant analys av arbetslivet och studentmålgrupp för utbildningen	Bilaga till självvärdering/relevans Programbeskrivning/programsyfte Yttrande från arbetslivsrepresentanter i programråd angående utbildningens relevans Yttrande från alumnrepresentanter i programråd angående utbildningens relevans Statistik från uppföljningssystemet	Utskottets analys stämmer med granskarnas rapport. Programmet har ett brett arbetsmarknadsanslag vilket skapar förutsättningar för studenter att "nischa" sig och välja inriktning. Samtidigt voro det en styrka om programmet konkretiserar möjliga karriärvägar för studenter. Beskrivning av hur arbetsmarknaden ser ut för studenterna är svag. Den bör skrivas fram mer för att, inför studenterna, stärka de möjligheter som programmet har. Det kan exempelvis göras genom att tydliggöra programmets syfte att utveckla studenters kompetens att möta samhällsutmaningar, hållbarhetsfrågor. Vi rekommenderar programmet att i större omfattning och mer strukturerat blanda in potentiella avnämare och alumner för att tydligare visa hur de jobbar. Jobba systematiskt med dessa grupper för att göra en kontinuerlig omvärldsanalys. Använd statistik i detta arbete.
5) De ekonomiska förutsättningarna är motiverade och rimliga .	Programuppföljningsrapporter Statistik från uppföljningssystemet	Eftersom programmet har högt söktryck och många studenter ger det rimliga ekonomiska förutsättningar på kort och lång sikt.

Bedömningsaspekt	Underlag	Utskottets kommentarer
6) Utbildningens innehåll är forskningsanknutet och följer forskningsfronten	Programbeskrivning: programidé	<p>Det finns en stark forskningskompetens hos lärarna som väl matchar programmet. Den behöver emellertid synliggöras i programbeskrivningen.</p> <p>Vi rekommenderar att lärarnas forskningsinriktningar tydliggörs och att kopplingar görs till programmets forskningsområden. Även brister behöver synliggöras samt hur de kan överbryggas. Det tvärvetenskapliga perspektivet behöver framhållas, bland annat i förhållande till hållbar utveckling. Beskriv exempelvis hur naturvetenskapliga, ekonomiska och utbildningsvetenskapliga forskningsperspektiv kan införlivas i undervisning om ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet.</p>
7) Utbildningen innehåller välstrukturerade arbetslivsanknutna tillfällen/ praktiktillfällen (samverkan) där så är lämpligt.	Programbeskrivning: programidé	<p>Arbetslivsanknytningen och praktiktillfällena behöver synliggöras. Vi rekommenderar att programmet tydligare tar upp det som arbetsmarknaden efterfrågar.</p> <p>Programbeskrivningen beskriver att studenter jobbar med projekt istället för praktik (de har inte praktik). Vi rekommenderar att programbeskrivningen argumentera för valet av inriktning mot projekt och lyfta fram fördelarna med projekt.</p>
8) Utbildningen har motiverat hur arbetet med internationalisering ska bedrivas där så är lämpligt.	Programbeskrivning: programidé Statistik från uppföljningssystemet	<p>Internationalisering är ett förbättringsområde och kan utvecklas.</p> <p>Internationalisering på hemmaplan - ha delkurser på engelska och bjuda in andra studenter (möten). Vi rekommenderar att programmet skapar förutsättningar för internationalisering och internationellt utbyte och därmed skapar förutsättningar för studenter från andra länder att komma hit samt förutsättningar för programstudenter att läsa delar av utbildningen utomlands. Därtill föreslår vi att programmet arbeta med att skapa kontakter på partneruniversitet.</p>
9) Lärarresurser; tillräcklig kapacitet och kompetens för att uppfylla utbildningens	Bilaga till självvärdering: lärarresurser (kapacitet och	Lärarresurserna matchar väl programmets innehåll men programmet är sårbart då det är relativt få lärare som ingår i den undervisande

Bedömningsaspekt	Underlag	Utskottets kommentarer
innehåll och uppnå programmets lärandemål.	kompetens) Statistik från uppföljningssystemet	kärngruppen. Vi rekommenderar att fler lärare blandas in för att minska sårbarheten, men även för att bredda kompetensen i de discipliner som kan kopplas till det tvärvetenskapliga hållbarhetsperspektivet.
10) Infrastrukturen är lämpad för att genomföra utbildningen	Bilaga till självvärdering: lärmiljö/infrastruktur	Det finns en pedagogisk medvetenhet med en inritning mot projektarbete. För att genomföra en god projektpedagogik behövs en infrastruktur. Vi föreslår programmet att arbeta aktivt med att utöka antalet projektrum och grupprum så att studenterna ges förutsättningar att arbeta på campus och utnyttja dess resurser.
11) Programmets organisations-, lednings- och kvalitetssäkringsprinciper är tydliga , det finns evidens om medverkan (studenter/arbetsliv) genom programmets realisering och kvalitetsutveckling.	Bilaga till självvärdering: kvalitetsarbete Bilaga till självvärdering: studentmedverkan Yttrande från studentrepresentanter i programråd angående studentperspektiv Programuppföljningsrapporter	Programmets organisations-, lednings- och kvalitetssäkringsprinciper är tydliga, det finns evidens om medverkan. Bland lärarna framträder en medvetenhet och ett systematiskt arbete. Det synliggörs genom att de lyfter fram problem som finns i programmet och hur dessa kan åtgärdas. Programråd finns.

Högskolan i Halmstad, utvärdering av kandidatprogrammet *Samhällsförändring och social hållbarhet* (180hp)

Experter:

Magnus Persson, Malmö universitet

Paul Fuehrer, Södertörns högskola

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Mål A1: Muntligt och skriftligt redogöra för kunskaper om sociologins centrala teorier och tillämpbara metoder, inbegripet fördjupad kunskap i forskningsfälten social sammanhållning, livsvillkor och makt och dess aktuella forskningsfrågor.

Målet hanteras främst inom Sociologi 1-90 där det sociologiska kunskapsinnehållet finns tydligast närvarande. Kompetensen att *redogöra* påbjuder främst *deskriptiv* redovisning av kunskapsinnehåll. Flera av delkurserna har en examinationsstruktur som kräver både muntlig och skriftlig redogörelse av kunskapsinnehåll. Det handlar om salstentamina, skriftliga hemtentamina samt obligatoriska seminarium till vilka studenterna skall komma förberedda. Till varje examinationsform finns skriftliga bedömningskriterier ofta med konkreta exempel. En tentamensnyckel till varje examinerande moment finns tillgänglig till de flesta delkurser. I självvärderingen framgår att andelen studenter som klarar av det relativt omfattande kunskapsinnehåll som främst den inledande delkursen på sociologi 1 innefattar, är lågt vilket gör att åtgärder om förlängning av introduktionskursen gjorts. En åtgärd som inte nämns men som framgick i lärarintervjuer är byte av litteratur från Engdahl-Larsson till Giddens, där den sistnämnda boken är mer konkret och mindre "teoretiker-tung". En mer praktisk litteraturintroduktion till ett, för många studenter, alldeles nytt ämne som kan vara svårt att greppa, visar dels på att programmets aktiva lärare har intresse av att ge studenterna mer effektiv introduktion till ämnet sociologi (något som är viktigt för framtiden där studenterna skall lösa uppgiften att vara sociologiska praktiker) och dels på god kännedom om vilka studenter som dominerar på programmet.

Angående målets första del som hanterar "*sociologins centrala teorier*" finns exempel på tentamensfrågor hämtade från självvärderingen som kontrollerar för sådan måluppfyllelse. Ett sådant exempel är "Durkheim har etablerat fyra olika självmordskategorier för att förstå självmordets sociologi. Vilka är de fyra kategorierna och hur förklarar var och en av dem orsakerna till självmord?". Ett annat exempel som inte finns angivet i självvärderingen finns i seminarieuppgift, *delkurs 1, sociologi 1-30* som efterfrågar definitioner på "socialt kön/genus" och som vidare ber studenterna använda ett större antal begrepp (exempelvis "sociala strukturer", social identitet" och

“social kontroll”) för att förklara hur synen på manligt och kvinnligt utvecklas/förändras. Där den förstnämnda uppgiften (om Durkheim) är en rak kunskapsfråga så är den andra uppgiften en möjlighet för studenterna att muntligt resonera sig fram till svaren i en mer form som lämpar sig bättre i seminarier.

Vad som utgör sociologins centrala teorier kan vara värt att explicitgöra för att undvika större innehållsliga skiften när lärarbesättning med andra sociologiska “favoriter” läggs till och andra försvinner. Det finns också skäl att problematisera val av litteratur i anslutning till denna diskussion. Progressionen mellan sociologins olika nivåer är synlig såtillvida att andelen handböcker minskar och andelen originaltexter ökar. Vad som däremot tycks vara konstant i de första 60 hp sociologi är den låga andelen både handböcker och originaltexter författade av kvinnor. I *sociologi 1* (delkurs 1 + 2, de delkurser som hanterar teori) är en av sex böcker skrivna av kvinnor och i *sociologi 2* (delkurs 1 + 2) har endast en av elva böcker i kurslitteraturen kvinnlig(a) författare. Sociologins klassiker, som delkurs 1, sociologi 2 huvudsakligen hanterar, är ett starkt mansdominerat fält vilket “påbjuder” Durkheim, Marx och Weber (och möjligtvis Simmel) i litteraturlistan, men just mansdominansen är väl värt att problematisera och har problematiserats också i, för studenter på grundläggande nivå, tillgängliga texter (rekommenderas exempelvis antologin Hedenus, Anna et al. (2015) (red) *Feministiskt tänkande och sociologi. Teorier, begrepp och tillämpningar*, Lund: Studentlitteratur). I delkurs 2, sociologi 2 så finns ett urval (fem stycken) av välkända teoretiska originaltexter (Beck, Foucault, Bourdieu, Goffman och de los Reyes/Mulinari) som trots sin välförtjänta status som moderna klassiker hade kunnat ges bättre balanserad könsfördelning. Kön pekas ut i målbeskrivningen i sociologi 2 som ett särskilt fokus gällande ojämlika förhållande vilket föranleder särskild uppmärksamhet också på hur litteraturlistan struktureras. Om inte tillägg skall göras och strykning/ersättning av litteratur aktualiseras så är det värt att nämna att exempelvis Beck hanteras grundligt i Engdahl-Larsson och Goffman i original har studenterna redan läst på sociologi 1 (även om det är en annan text). I sociologi 3 är litteraturen bättre balanserad utifrån denna aspekt.

På sociologikurserna finns återkommande *metodkurser* som hanterar vetenskapsteori, kvantitativ och kvalitativ metod. Dessa examineras både teoretiskt och tekniskt med en tydlig progression genom kurserna och programmet. De binds dessutom samman med metodorienterade moment på profilkurserna (exempelvis *delkurs 3 på Social Hållbarhet I*). Vad som bör explicitgöras givet mål A1 är tydlighet gällande vad som avses med “tillämpbara metoder”. Ordet “tillämpbara” indikerar att det står i relation till ett vetenskapligt problem vilket i så fall anbefaller att det är för denna relation det ska redogöras för. Från tillgängligt material hämtat på Blackboard samt från självvärderingen förefaller det främst handla om att kunna redogöra för olika metodtekniker samt vetenskapsteoretiska resonemang. Det finns dock ett exempel från seminarieuppgift *delkurs 3, sociologi 2* som ber studenterna att konstruera forskningsdesign där den initiala frågan handlar om att redogöra för “vilka metoder som är lämpliga utifrån forskningsfrågan”. I *uppsatskurserna* (delkurs 3, sociologi 1, delkurs 3+4, sociologi 2 samt delkurs 1+2, sociologi 3 som det finns en föredömlig progression framskriven i) prövas färdigheter i det vetenskapliga hantverket men själva redogörelsen, alltså det som A1 efterlyser, finns inte synliggjord.

Bredden på såväl datainsamlings- som analysmetoder är stor men det finns frågetecken gällande hur olika metoder syntetiseras och integreras i studenternas förståelse av forskningsprocessen så att en vanligt förekommande klyfta mellan kvalitativ och kvantitativ metod kvarstår. Den konceptuella klyftan mellan kvalitativ och kvantitativ metod framstår möjligen som oundviklig initialt under sociologistudierna men den bör överbryggas i en mer utvecklad metodundervisning, t.ex. i sociologi 3. Studenternas metodval i C-uppsatser vittnar om slagsida mot kvalitativ metod vilket föranleder att återkomma till innebörden i "*tillämpbara metoder*" och hur det hänger samman med både centrala sociologiska teorier och med utpekade forskningsfält. En tänkbar åtgärd för att öka andelen studenter som tillämpar kvantitativa datainsamlings- och analysmetoder i sina uppsatsarbeten är att under metodundervisningens gång bekanta studenterna med befintliga kvantitativa undersökningar och datamaterial som både kan användas i metodundervisningen och som underlag för examensarbeten med inriktning mot social hållbarhet, t.ex. ESS (*European Social Survey*) eller NTU (*Nationella trygghetsundersökningen*).

Forskningsfälten *social sammanhållning*, *livsvillkor* och *makt* pekas ut som särskilt viktiga både i mål A1 samt i målbeskrivningen för sociologi 1. De nämns dessutom specifikt i lärandemål för *delkurs 1 och 2*. I de examinationsuppgifter som tillgängliggjorts på Blackboard är det inte möjligt att utläsa hur dessa examineras mer konkret. Samtidigt bör det påpekas att det är breda och i någon mening tämligen allmänsociologiska forskningsfält. Det är dock att rekommendera att begreppen i någon form återkommer mer synligt i anslutning till examinationer på kurserna.

Mål A2: Redogöra för social hållbarhet som begrepp och verksamhetsfält och relatera kunskapen till skilda praktiker på individ-, organisations- och samhällsnivå.

Detta mål hanteras främst i de tre programspecifika kurserna *Social hållbarhet i en föränderlig värld I-III* (om 30 hp vardera). Enligt experternas samfälliga bedömning ligger en av kandidatprogrammets huvudsakliga styrkor i programmets noggrant planerade progression av studenternas kunskaper och färdigheter i relation till det sociala hållbarhetsperspektivet som genomsyrar dessa tre programspecifika kurser. Här finns för det första en tydlig *vertikal progression* för kurserna *Social hållbarhet i en föränderlig värld I-III*, där studenternas teoretiska kunskaper om social hållbarhet, såväl som förmågan att utreda och analysera specifika hållbarhetsproblem och -utmaningar, byggs upp successivt under de programspecifika kursernas gång. Under den första delkursen på *Social hållbarhet i en föränderlig värld I (Social hållbarhet: välfärd, inkludering och exkludering)* ligger exempelvis fokus på en allmän introduktion till begreppet social hållbarhet kopplat till samhällsvetenskapliga och sociologiska frågeställningar. Under delkursens gång introduceras studenterna för ett antal centrala sociologiska begrepp som är relevanta för social hållbarhet, som t.ex. inklusion och exklusion, social ordning och trygghet i ett mångkulturellt samhälle samt sociala konsekvenser av jämlika respektive ojämlika samhällen. Valet av relevanta sociologiska begrepp och perspektiv framstår som väl avvägd i omfång samtidigt som det under de olika delkurserna finns ett antal genomtänkta och välkonstruerade undervisningsmoment och examinationsformer som främjar studenternas kunskaps- och färdighetsutveckling. Studenternas kunskaper

och ämnesrelevanta färdigheter utvecklas och fördjupas under de följande kurserna, för att under den avslutande programspecifika kursen *Social hållbarhet i en föränderlig värld III* tillämpas i planeringen och genomförandet av ett projektarbete. Projektkursens pedagogiska grundidé är baserat på projektbaserat lärande och studenternas förmåga att samarbeta i grupp för att driva och genomföra projekt med anknytning till social hållbarhet. Därmed finns mycket goda förutsättningar att uppfylla målets andra dimension, att "relatera kunskapen till skilda praktiker på individ-, organisations- och samhällsnivå".

Programmet kännetecknas även av en väl genomtänkt *horisontell progression* i de programspecifika kurserna när det gäller programmets kärnområde social hållbarhet, d.v.s. en tydlig integration och anpassning av de olika delkursernas lärandemoment med anknytning till social hållbarhet så att dessa moment tillsammans skapar förutsättningarna för en sammanhängande och logisk utveckling av studenternas kunskaper och färdigheter. Ett exempel på detta är hur de teoretiska begrepp som introducerades under första kursen *Social hållbarhet i en föränderlig värld I* fördjupas och används praktiskt i en examinationsuppgift (hemtenta) på kursen *Social hållbarhet i en föränderlig värld II*, delkurs 4 (Social hållbarhet i praktiken), där studenterna med utgångspunkt i aktuell litteratur ska presentera förslag på en policy med vars hjälp en organisation (ledning och anställda) skulle kunna arbeta med mångfaldsfrågor för att hantera problem och möta mångfalden på arbetsplatsen.

Dock framkom under intervjuerna med studenterna vissa indikationer på att lärarna själva, trots det gedigna arbetet med att säkerställa en god horisontell och vertikal progression under hela programmet, inte har helhetskunskap om vare sig hela programutbildningen eller kursen som deras delkurs ingår i. Studenterna upplever således att lärarna främst är insatta i frågor som gäller deras delkurs, men att de saknar ett holistiskt perspektiv på hela programmet. Denna kritik har framförts tidigare vilket framgår ur dokumentet "uppföljningsrapport" (Diarienummer L 2017/193), där framställdes även åtgärden att "Lärarkollegiet kommer att tillsammans gå igen utbildningens innehåll för att åtgärda detta." Denna typ av informationsöverföring i form av möten med hela lärarlaget är något som behöver ske kontinuerligt för att alla inblandade ska ha aktuell kunskap om såväl hela programmets som den aktuella kursens (terminens) interna logik och progression som administrativa spörsmål. Lärarna själva lyfte under vår intervju fram att programmets undervisning sköts av ett litet, men sammansvetsat lärarlag, vilket borde borge för en god kommunikation lärarna emellan och god kunskap om såväl hela programmet som enstaka kurser och delkurser. Informationsöverföringen behöver dock institutionaliseras, t.ex. i form av en stående punkt på lärarlagsmöten där man går igenom progressionen inom en kurs (*horisontell*) som mellan olika kurser i programmet (*vertikal*), inte minst eftersom programmets innehåll och upplägg inte är statiskt.

Studenterna lyfte även fram ett annat exempel på problem med den vertikala progressionen när det gäller metodundervisningen. Här upplevde studenterna att undervisningen om vissa datainsamlings- och analysmetoder hade vissa upprepningar, främst när det gäller kvantitativ metod där metodundervisningen på de programspecifika kurserna upplevdes som en repetition av metodundervisningen på sociologikurserna. En närmare granskning av kursplanerna visar viss överlappning mellan *Sociologi 1*, delkurs 3, delkurs 3: *Forskningsprocessen kvantitativ metod*, 15

högskolepoäng och Social hållbarhet i en föränderlig värld I, delkurs 3, Att läsa statistik och genomföra undersökningar med kvantitativa metoder, 7,5 högskolepoäng. Dessa överlappningar behöver i sig inte utgöra ett problem eftersom färdigheter i kvantitativ dataanalys kan behöva tränas genom upprepningar, och en närmare granskning av undervisningens upplägg på de olika delkurserna visar att lärarna har varit måna om att använda datamaterial och underlag som är anpassade till den aktuella delkursens kontext, t.ex. används i *Social hållbarhet i en föränderlig värld I, delkurs 3, Att läsa statistik och genomföra undersökningar med kvantitativa metoder, Agenda 2030-*delegationens rapporter som undervisningsmaterial och studenterna arbetar aktivt med kvantitativa indikatorer på social hållbarhet. Problemet med studenternas upplevelse av upprepning förefaller således mestadels vara en fråga om tydligare kommunikation, där lärarna (samt eventuellt kursmaterialet, kursinformation och kurs-PM m.m.) beskriver varför vissa undervisningsmoment repeterar tidigare inlärd kunskaper och färdigheter för att studenterna ska kunna utveckla sin förmåga att tillämpa dessa metodologiska kunskaper och färdigheter i olika kontexter, i synnerhet när det gäller kartläggningen och analysen av frågor och problem relaterade till social hållbarhet.

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Mål B1: Muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera information, problem och möjliga lösningar i dialog med relevanta grupper och verksamheter inom och utom akademien

Målet B1 anger inget stoffinnehåll vilket gör det komplicerat aspekter på hur det kan utvärderas. Utgångspunkten är att den *information, problem och möjliga lösningar* som målet anger, ska förhålla sig till dels huvudområdet sociologi och dels till profilmrådet social hållbarhet.

I princip samtliga delkurser examinerar studenterna i att såväl muntligt som skriftligt *redogöra* för kunskapsinnehåll. Det sker i form av skriftliga tentamina, i skriftliga hemtentamina och vid muntliga seminarier. Till detta kommer rapportskrivning och uppsatsförfattande som prövas enligt sedvanlig akademisk tradition. Det sistnämnda är tydligt framskrivet på sociologi 3 där det i kursplanen uttryckligen anges att "*[f]ärdiga uppsatser försvaras på examinerande seminarier, med respondent- och opponentskap.*" På sociologi 2 skall uppsatsen (delkurs 4) "*presenteras muntligt och skriftligt*". Frågan varför inte sedvanlig opponent- och respondentskap tränas redan i sociologi 2 kan vara värd att ställa. I samband med avslutad sociologi 2 har studenterna klarat av halva programmet och det skulle vara lämpligt att träna dem i denna, för det akademiska systemet men också i andra delar av arbetslivet, betydelsebärande ritual det innebär att ventilera en uppsats. Förhållandet synliggör dock progression i uppsatskurserna mellan sociologi 2 och 3.

Studenterna skall också, enligt B1, examineras i att *diskutera* information, problem och möjliga lösningar. I en traditionell akademisk uppsats och i det vetenskapliga hantverket i stort är detta en betydelsefull färdighet för att kunna föra en trovärdig och effektiv argumentation. Utifrån kursbeskrivningarna i sociologi är det dessutom möjligt att dels se hur metodkurserna (delkurs 3, sociologi 1, delkurs 3, sociologi 2 samt delkurs 1,

sociologi 3) inbegriper träning i nödvändiga färdigheter som sedan appliceras på efterföljande uppsatskurser (delkurs 4, sociologi 2 samt delkurs 2, sociologi 3). Till detta finns kunskapsinnehåll som tränar studenterna i att också kommunicera innehåll, problem och möjliga lösningar med hjälp av, eller i dialog med externa samhällliga aktörer samt att detta begripliggörs i teoretisk mening (d.v.s. att det handlar om någonting mer än att inkludera civilsamhället i det vetenskapliga samhället). Delkurs 1, Social hållbarhet 2 hanterar i sammanhanget ändamålsenliga verktyg och förhållningssätt såsom aktionsforskning och *public sociology*. Exempelvis problematiseras framväxten av civilsamhälle i sociologisk mening i en av seminarieuppgifterna som hanterar begreppet *public sociology* som i sin tur är knutet till text författad av Michael Buravoy. På seminarium om aktionsforskning på samma delkurs diskuteras rena metodologiska aspekter på aktionsforskning.

Uppsatskurserna är tillika tydliga exempel på hur information, problem och möjliga lösningar kommuniceras inomakademiskt där lärare och studenter från det egna programmet naturligt måste betraktas som "*relevanta grupper*" men både i lärarintervjuer och i självvärderingen framgår att lärare från andra närliggande discipliner finns inblandade i vissa delkurser (exempelvis statsvetare på delkurs 2, på Social hållbarhet 1). Samarbete med externa, utomakademiska aktörer finns det goda och, från studenthåll, uppskattade exempel på. Både studenter och lärare nämner *Kulturstråket Nissan* som ett sådant exempel och lärarna kompletterar med *CSR Västsverige* som är en återkommande och upparbetad kontakt.

Arbetslivsrepresentanten, anställd på *Region Halland*, utgör ett tredje exempel på lärandemoment där externa aktörer är inblandade i programmet. Den utomakademiska dialogen kan utläsas tydligast i examinationsuppgiften till delkurs 3, Social hållbarhet 3 där det går det att läsa: "*Studentprojekten genomförs under realistiska förhållanden i samarbete med externa uppdragsgivare från organisationer, myndigheter och arbetsplatser i Sverige eller i andra delar av världen.*"

I ett utbildningsprogram som inte leder till en utpekad yrkesposition är synliggörandet av den tänkta arbetsmarknaden betydelsefullt för studenter (i sociologisk mening uttryckt som ett arbetsmarknadskontrakt). *Relevanta* externa mottagare (arbetslivsrepresentanter inom profilområdet) som efterfrågar studenternas kompetenser är därmed viktiga att synliggöra. Att tidigt under programmet naturligt inkludera arbetsuppgifter som i någon mån är likvärdiga med sådana arbetsuppgifter som den stundande arbetsmarknaden kräver ger utbildningsprogrammet både en intern och extern legitimitet som sannolikt förhindrar avbrott. Det kan dessutom bidra till att synliggöra den specifika kompetens som programmets studenter har för presumtiva arbetsgivare. Detta resonemang förstärker ytterligare det som nedan (under "utvecklingsområden som bör åtgärdas") diskuteras i termer återkommande uppföljning av alumner och att dessa alumner tidigt och återkommande får utrymme någonstans på programmet (antingen som informatörer eller som initiativtagare till praktiska uppgifter som kan inkluderas i undervisningen).

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Mål C1: Utifrån fördjupade kunskaper om sociologiska problemområden kritiskt och problematiserande reflektera över hur social hållbarhet förstås, mäts och implementeras inom näringsliv, välfärdsstat och civilsamhälle.

Programmets övergripande utformning och innehåll skapar goda förutsättningar för att studenterna ska kunna uppfylla dessa lärandemål. Studenterna tillägnar sig under programmets gång en gedigen teoretisk och metodologisk grund när det gäller många aspekter av social hållbarhet och får sedan under flera undervisningsmoment även använda och omsätta dessa teoretiska kunskaper i praktiska övningar, bl.a. i projekt som drivs av externa aktörer. Att detta pedagogiska upplägg, som delvis baseras på *public sociology* och aktionsforskning, är lyckat och bidrar till de utexaminerade studenternas attraktivitet på arbetsmarknaden bekräftas även under intervjun med arbetsmarknadsrepresentanten. På sikt borde det finnas utrymme för regelbundna alumnundersökningar, inte minst för att kunna finjustera programmets utformning och innehåll.

En aspekt som kommer lite till korta är tvärdisciplinära inslag i studiet av social hållbarhet, främst i form av kontakt med andra samhällsvetare eller naturvetare. Det kanske inte behöver gå så långt som till ett institutionaliserat, formellt samarbete, men det borde finnas möjlighet att ta del av exempelvis nationalekonomisk eller naturvetenskaplig forskning om social hållbarhet, samt även andra dimensioner av hållbarhet som ekonomisk eller ekologisk hållbarhet. Programmet har på ett föredömligt sätt integrerat Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen (SDG) i utbildningen, men en aspekt som borde utvecklas mer är just en större medvetenhet kring att Agenda 2030 samt de 17 SDG (globala hållbarhetsmål) i hög grad är interrelaterade. Det är förstås en styrka att programmet så tydligt fokuserar på social hållbarhet, men det är viktigt att sätta denna hållbarhetsdimension i relation till andra aspekter av hållbarhet såsom ekologisk, ekonomisk och kulturell hållbarhet. Detta skulle exempelvis kunna åstadkommas genom att lyfta in kunskap om planetära gränser för konsumtion av naturresurser och utsläpp, resiliens, samband mellan klimatförändringar och sociala processer, betydelsen av ekosystemtjänster m.m. Här borde det finnas möjlighet att ta upp dessa aspekter i någon föreläsning och därtill kopplat seminarium av t.ex. en naturvetare. Ett konkret exempel är begreppet CSR (*Corporate Social Responsibility*), ett perspektiv som i detalj studeras under *Social hållbarhet i en föränderlig värld II*, delkurs 4 (Social hållbarhet i praktiken). CSR handlar enligt de flesta definitionerna inte enbart om socialt ansvarstagande, utan även om ekonomiskt och ekologiskt ansvarstagande, och här finns potentialen till ett transdisciplinärt angreppssätt av hållbarhetsproblematiken genom att t.ex. lyfta in frågor av typen "hur skulle en naturvetare/företagsekonom definiera problemet, och hur skulle naturvetare/företagsekonom försöka lösa problemet"? På så sätt skulle studenterna dels få en ännu större förståelse för att hållbarhetsdimensionerna i hög grad är interrelaterade, samt även träna sin samarbetsförmåga med personer som har en annan ämnesmässig bakgrund.

Forskningsanknytning

Bedömningsgrund:

Vår granskning visar att programmet har en tydlig forskningsanknytning, såväl när det gäller undervisningens innehåll som lärarnas kompetens. Majoriteten av lärarna är disputerade och studenterna undervisas av såväl professorer, docenter och lektorer som bedriver aktuell forskning inom hållbarhetsområdet. En del av kurslitteraturen om social hållbarhet och forskning om hållbarhetsfrågor har författats av aktiva lärare inom programmet. Ett potentiellt utvecklingsområde är ett större inslag av tvärvetenskaplig eller transdisciplinär forskning om hållbarhet, i synnerhet med tanke på Agenda 2030 där de 17 SDG beskrivs som i hög grad interrelaterade, samtidigt som det finns en potential för målkonflikter, t.ex. när det gäller social och ekologisk hållbarhet. Detta ökar behovet av kunskap om forskning som sammanför begrepp, teorier och metoder från olika discipliner, vilket även skulle kunna ske under programmets inslag av praktisk forskning i samarbete med externa aktörer. Studenterna skulle därigenom även få en möjlighet att tillägna sig samarbetsfärdigheter och -förmågor (med t.ex. naturvetare eller ingenjörer) som är av växande betydelse på en alltmer projektbaserad arbetsmarknad när det gäller hållbarhetsfrågor i företag, myndigheter och organisationer.

Studenternas projekt- och examensarbeten visar prov på att de under programmets gång utvecklar ett vetenskapligt förhållningssätt och akademiska färdigheter av forskningskaraktär, i synnerhet när det gäller vetenskapliga analyser, utredningar och utvärderingar av frågor och problem som kretsar kring social hållbarhet.

Slutsatser

Styrkor och goda exempel

Många av programmets styrkor och därtill kopplade goda exempel finns redovisade ovan. Övergripande vill vi dock påtala att styrkan i att programmets pedagogiska upplägg och interna programlogik bygger på en tydligt utarbetat plan som knyter programmets två huvudsakliga kunskapsområden (sociologi/samhällsvetenskap samt social hållbarhet) och specifika lärandemål till programmets enstaka kurser och delkurser på ett konsekvent och transparent sätt. Såväl kurser som delkurser har en tydlig och genomtänkt horisontell och vertikal progression som framgår explicit ur såväl programbeskrivningen som enstaka kursplaner.

Sammantaget innebär kombinationen av programmets noggranna planering och undervisningens upplägg enligt vår bedömning att programmet lyckas uppnå en hög grad av integration av de två huvudområdena sociologi och social hållbarhet. Programmet har dessutom ett väl utvecklat samarbete med externa aktörer

Brister som måste åtgärdas

Vi har inte identifierat sådana brister i programmet som kräver nödvändig och omedelbar åtgärd. De områden som vi identifierat med utvecklingspotential finns redogjorda för under nästa rubrik.

Utvecklingsområden som bör åtgärdas

Följande punkter utgör utvecklingsområden som vi identifierat lämpliga att arbeta med. Vi har i ovan gjorda genomgång av programmets mål berört något av det som explicit görs nedan.

- Samtidigt som *social hållbarhet* är ett forskningsfält som är expansivt och ett kunskapsområde som i växande omfattning aktualiserats både inom privat och offentlig sektor så är det ett komplext begrepp som ännu inte har samma breda spridning som exempelvis systerbegreppen *ekologisk hållbarhet* eller *hållbar utveckling*. Det finns anledning att mer institutionaliserat och tydligt knyta kunskapsinnehållet till parallella dimensioner av hållbarhetsbegreppet för att dels stärka programmets interna legitimitet, d.v.s. i relation till studenter och i rollen som ett utbildningsprogram vid Halmstad högskola, och externa legitimitet, d.v.s. i relation till avnämare. Med institutionaliserat avses här att infoga lärande moment, texter, och eventuellt examinationer från andra vetenskapliga fält än det samhällsvetenskapliga. Programmet hade kunnat inkludera representanter från exempelvis ekonomiska ämnen, biologi, humanekologi, kulturgeografi osv. Det finns goda skäl till att, åtminstone initialt, "scanna" den egna högskolan på denna typ av kompetenser. Som nämnt ovan så är den egna kompetensen inom profilområdet fullgott och djupt och ska absolut tillvaratas men utan att förlora fokus kan en öppen diskussion om begreppets bredd diskuteras. Att det kan finnas efterfrågan på den typen av kompetens visar exempelvis diskussionen med arbetslivsrepresentanten (som också är alumn från programmet). I samband med lärarintervjun framgick också att vissa sådana tankar hade diskuterats i lärarlaget och att preliminära kontakter på lärosätet redan tagits. Det framgår också av uppföljningsrapport 2018 att diskussionen inte är okänd för ansvariga lärare.
- Det finns anledning att göra en mer systematisk *omvärldsanalys* för att synliggöra vad som är programmets styrkor relativt andra utbildningsmöjligheter som studenterna har tillgång till. Sverige är ett högskole- och universitetstätt land vilket gör att studenter i vissa fall har dagpendlingsmöjligheter till mer än ett lärosäte. Programmet är tämligen unikt i sitt slag men det är inte otänkbart att studenter som har Halmstad i sitt blickfång kan snegla både söderut mot Lund, som startar upp ett sociologiprogram HT19 alternativt HT20, eller till Göteborg som med stort utbud av sociologi och arbetsvetenskap kan vara lockande för studenter som intresserar sig för de kunskapsområden som programmet inkluderar. Dessutom finns Linnéuniversitetets sociologiprogram (som erbjuder inslag av praktikperioder inom ramen för programmet) i rimlig geografisk närhet. En sådan omvärldsanalys hade kunnat kompletteras med en genomlysning av vilka studenter som söker sig till programmet. Att lärosätets geografiska läge relativt hemorten är en mycket stark faktor när studenter väljer högre utbildning är väl känt. Studenter är inte påtagligt flyttningsbenägna, i synnerhet inte förstagenerationsstudenter. För att inte "tappa" presumtiva studenter till andra lärosäten (eller utbildningar på Halmstad högskola) så finns

skäl till att använda de goda exempel som finns på samarbete med kända lokala och regionala aktörer i marknadsföringssyfte. En annan viktig aspekt som omvärldsanalysen bör ta upp är möjligheterna för utexaminerade programstudenter att påbörja avancerade studier på magister- eller masternivå. Under studentintervjuerna framkom att flera studenter utökar programstudierna med kurser i juridik eftersom de har hört att det är attraktivt på arbetsmarknaden. Här borde programmet med underlag i en grundlig omvärldsanalys kunna ge en tydligare vägledning till studenterna angående vilka tänkbara komplement det finns till utbildningen, inte minst i form av studier på avancerad nivå.

- Det finns återkommande inslag av studenternas tänkta arbetsmarknad inom ramen för programmet (synliggjorda genom de olika typer av projekt som finns inkluderade i utbildningen). Trots detta framkommer det i intervjuerna med programmets studenter att tydligare och mer systematisk närvaro av alumner på programmet är efterfrågat. Från lärarintervjuerna framgick att en alumniundersökning var inplanerad. Det finns goda skäl att påskynda en sådan undersökning och inkludera resultaten från denna i undervisningen för programmets befintliga studenter. Programmet är relativt ungt och betydande delar av nuvarande lärarbesättning har sannolikt undervisat i princip samtliga studenter som finns på arbetsmarknaden, något som skulle kunna borga för god svarsfrekvens och därmed ett användbart material från en alumniundersökning om programmets lärare, med personliga relationer till de flesta alumner, själva har möjlighet att designa och genomföra en sådan undersökning.
- I utvärderingen av kandidatuppsatser (delkurs 2, sociologi 3) som fanns med i underlaget framgick att endast en av de utvärderade uppsatserna haft inslag av kvantitativ metod (då som "mixed methods"). Lärarintervjuerna bekräftade att detta inte handlade om ett skevt urval utan var en representativ bild av hur uppsatsarbetet går till. Det finns inte ett självändamål i att få en jämnare fördelning av metodval eftersom det trots allt är en fråga om vilken typ av forskningsfråga som studenterna formulerar till sina uppsatser. Kunskaper och färdigheter i kvantitativa datainsamlings- och analysmetoder är emellertid mycket efterfrågade på den aktuella arbetsmarknaden för programmets studenter och det finns därmed anledning att ställa frågan huruvida vissa typer av undersökningar aldrig blir gjorda eftersom studenter mer eller mindre aktivt undviker en viss typ av datainsamling och dataanalys. Med tanke på att programmet inkluderar mycket utbildning i kvantitativ metod både på ämnes- och profilkurser borde studenterna vara så pass bekanta med metoden att de inte skulle avhålla sig från den. Kvantitativ metod uppfattas ofta som både svårare och mer tidsödande än kvalitativ metod vilket skulle kunna vara ett skäl till att studenterna väljer som de gör. En inledande rekommendation är att ta reda på varför studenterna väljer som de gör. En vidare rekommendation är att aktivt arbeta för att tillgängliggöra möjligheter att använda kvantitativ metod för studenterna. Det kan exempelvis göras genom att låta studenterna arbeta med

och göra analyser på ett redan framtaget material, något som externa aktörer (exempelvis region Halland) sannolikt hade kunnat ombesörja. För att minska studenternas eventuella rädsla inför kvantitativa dataanalyser kan lämpliga datamaterial, vilka kan användas för att besvara forskningsfrågor inom fältet social hållbarhet (t.ex. LNU (*Levnadsnivåundersökningen*), ESS (*European Social Survey*) eller NTU (*Nationella trygghetsundersökningen*), introduceras tidigt under utbildningens metodmoment på såväl sociologikurserna som profilkurserna. Kandidatuppsatsen kan dessutom som nämnt mycket väl vara en efterfrågad biljett till positioner på arbetsmarknaden som kräver dokumenterad förmåga att hantera stora mängder sifferdata.

Rekommendationer

Högskolan bör avsätta resurser för att kunna genomföra en alumniundersökning enligt rekommendation ovan.

Programansvariga bör avsätta resurser för att kunna genomföra en omvärldsanalys enligt rekommendation ovan.

När det gäller undervisningens innehåll bör programansvariga sträva efter att integrera grundläggande kunskaper om fler hållbarhetsdimensioner i programmet (t.ex. från naturvetenskaperna eller ingenjörsvetenskaperna).

Programansvariga ska till att det hålls regelbundna institutionaliserade möten i läraryrket för att lärarna ska kunna hålla sig uppdaterade om programmets innehåll och struktur samt få möjlighet att diskutera aktuella förändringar och utvecklingar inom programmet.